

Bölüm 3

CERRAHİ HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ BECERİ ÖĞRENİM REHBERLERİ

Bölüm Editörleri

Doç. Dr. Nurdan GEZER

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları
Hemşireliği AD., ngezer@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-8690-9052

Dr. Öğr. Üyesi Büşra ŞAHİN

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları
Hemşireliği AD., busratipirdamaz@gmail.com, ORCID iD: 0000-0003-0341-4076

Bölüm Yazarları

Doç. Dr. Nurdan GEZER

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik
Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği AD.,
ngezer@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-8690-9052

Doç. Dr. Rahşan ÇAM

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik
Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği AD.,
rahsan.cam@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-0659-4861

Doç. Dr. Sultan ÖZKAN

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik
Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği AD.,
sultan.ozkan@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-2013-8029

Arş. Gör. Dr. Dilara ŞAHAN

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik
Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği AD.,
dilara.kunter@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0003-0304-6621

DOI: 10.37609/akya.3764.c554

Dr. Öğr. Üyesi Büşra ŞAHİN

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik
Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği AD.,
busratipirdamaz@gmail.com,
ORCID iD: 0000-0003-0341-4076

Arş. Gör. Dr. Havva YÖNEM AMAÇ

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik
Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği AD.,
havva.yonem@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-9558-9561

Arş. Gör. Dr. Ezgi ARSLAN

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Hemşirelik
Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği AD.,
e.temel@adu.edu.tr, ORCID iD: 0000-0001-6638-3903

KAYNAKLAR

1. Karahan E, Köstekli S. Ameliyat Öncesi Dönemde Hemşirelik Bakımı. Çelik,S(Ed.) *Cerrahi Hemşireliğinde Güncel Uygulamalar kitap içinde*, Adana; Çukurova Nobel Tıp Kitabevi, 2021.p.45-85.
2. Kahraman H, Kurşun Ş. Cerrahi kliniklerde çalışan hemşirelerin ameliyat öncesi hasta eğitimi uygulama durumları. *Genel Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2022. 4(3), 258-268. Doi:10.51123/jgehes.2022.62
3. Kaşıkçı E, Aydın Sayılan A. Fiziksel Muayene. Zengin N, Özcan H, Çuvadar (Ed.). *Ebe Ve Hemşireler İçin Fizik Muayene Kitap İçinde*. 2023.Ankara; Akademisyen Kitabevi, p. 29-47.
4. Usta Yeşilbalkan Ö. Hemşirelik Bakımında Temel Eylemler-Sağlık Tanılaması. *Taylor Klinik Hemşirelik Becerileri Bir Hemşirelik Yaklaşım Süreci Kitap İçinde*. Hicran Bektaş (Çeviri Ed.). Ankara. Nobel Akademik Yayıncılık, 2015.p.45-94.
5. Kurt D. Fiziksel Muayene Hazırlığı. *Ebe ve Hemşireler İçin Fizik Muayene İçinde*. Neriman Zengin, Handan Özcan, Ayşe Çuvadar (Ed.). Ankara; 2023.Akademisyen Kitabevi, p.47-65.
6. Kim Y, Hyon Y, Lee S, Woo SD, Ha T, Chung C. *The coming era of a new auscultation system for analyzing respiratory sounds. BMC Pulmonary Medicine*, 2022, 22(119). Doi: 10.1186/s12890-022-01896-1.
7. Honan L. Nursing Assessment: Respiratory Function. Honan L(ed.), *Focus on Adult Health Medical Surgical içinde*. Çin, Wolters Kluwer Health Lippincott Williams & Wilkins.2019. p. 603-666.
8. Görgülü SR. Hemşireler İçin Fiziksel Muayene Yöntemleri(1. Basım) (2014),İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevi;20-100.
9. Introduction to Health Assessment for the Nursing Professional,Chapter 5, *Abdomen Auscultation*. Available from: <https://pressbooks.library.torontomu.ca/assessmentnursing/chapter/abdomen-auscultation/I> [Accessed: 24th July 2025]
10. Önal N, Bilik Ö, Savcı A, Altıparmak Ö, Kuzu P, Kar Z, Keskin R. Ortopedi Hastalarında Nörovasküler İzlem Sıklığı Ne Olmalı?. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 2015,8(3), 176-183.
11. Erdemir F, Kav S, Akman Yılmaz A(Eds.) Hemşirelik Girişimleri Sınıflaması (NIC).6. Baskıdan Çeviri. Nobel Tıp Kitabevleri; Elsevier,İstanbul. (2017).p.146-148,297.
12. Ünver S, Yıldızeli Topçu S.Ameliyat Sonrası Geç Dönem Komplikasyonları. *Cerrahi Hemşireliği kitap içinde*, Yavuz Van Giersbergen M(Ed.), Ankara; Ankara Nobel Tıp Kitabevleri,2023.p.235-250.
13. Sumaira Naz, Sureeporn Thanasilp, Wasinee Wisersith, Empowering Health: A Comprehensive Concept Analysis of Breast Self-Examination for Proactive Breast Health Management, *National Journal of Community Medicine*, 2024;15(03),238-243. Doi: 10.55489/njcm.150320243682
14. Türk Tıbbi Onkoloji Derneği-Meme Kanseriinde Erken Tanı. Available from:<https://www.kanser.org/saglik/toplum/kanser-turleri-alt-kategori/meme-kanseri-erken-tani> [Accessed: 24.07.2025]
15. Ereğ Kazan E. Asepsi ve enfeksiyon kontrolü. Bektaş H. (Ed.). *Taylor Klinik Hemşirelik Becerileri Bir Hemşirelik Süreci Yaklaşımı içinde*. (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık; 2015. p. 570-588.
16. Association of Perioperative Registered Nurses (AORN). Preoperative Patient Skin Antisepsis.In:Corner R (ed) Perioperative Standarts and Recomend Practices,2014.[Online] Edition United States of America 2014: 73-88. [Accessed: 1th July 2025] <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK551610>
17. Tanner J, Dumville, JC, Norman G, Fortnam M. Surgical hand antisepsis to reduce surgical site infection. *The Cochrane database of systematic reviews*, 2016(1), CD004288. Doi: 10.1002/14651858.CD004288.pub3
18. Euronda Alle. (2021). Washing your hands with a surgical scrub brush: why is it important?<https://alle.euronda.com/the-importance-of-washing-your-hands-with-a-surgical-scrub-brush/> (Erişim tarihi: 28 Mayıs 2025)
19. Mukherjee R, Roy P, Parik M. Achieving Perfect Hand Washing: an Audit Cycle with Surgical

- Internees. *The Indian journal of surgery*, 2021, 83(5), 1166–1172. Doi: 10.1007/s12262-020-02619-8
20. National Infection Prevention and Control Manual (NIPCM). (2024, Nisan 2). Surgical hand antisepsis (v6.2). Antimicrobial Resistance and Healthcare Associated Infection (ARHAI) Scotland. <https://www.nipcm.hps.scot.nhs.uk/media/2419/2025-04-02-surgical-hand-antisepsis-v62-final.pdf> (Erişim tarihi: 28 Mayıs 2025)
 21. Association of periOperative Registered Nurses(AORN) 2022. 5 New Hand Hygiene Practices to Reduce Infection,2022. https://www.aorn.org/article/2022-10-10-New-Hand-Hygiene-Practices?utm_source=
 22. Şahin Köze,B., Okgün Alcan A, Ameliyat Sürecinde Hazırlık ve Bakım. Yavuz Van Giersenberg M(Ed.). Cerrahi Hemşireliği kitap içinde,Ankara; Ankara Nobel Tıp Kitabevi,,2023, s. 111-131
 23. Yoltay, HE, Demir Korkmaz, F. Hemşirelik Uygulamalarında Kişisel Koruyucu Ekipman Kullanımı. *Avrasya Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2023, 6(2), 52-59. <https://doi.org/10.53493/avras-yasbd.1187902>
 24. Akutay S, Yüceler Kaçmaz H, Yiğit Ş. Hemşirelik Öğrencilerinin İzolasyon Önlemlerine Uyumu ve Bulaş Korku Düzeylerinin Belirlenmesi: Kesitsel Bir Çalışma. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 2024;40(2), 261-272. <https://doi.org/10.53490/eghehemsire.1267358>
 25. Yavuz Van Giersbergen M. (2015). Ameliyat Öncesi Hemşirelik Yönetimi. *Ameliyathane Hemşireliği kitap içinde*, Yavuz Van Giersbergen M ve Şenay Kaymakçı (Eds.). İzmir; Meta Basım Matbaacılık Hizmetleri. p.273-297.
 26. Almutary H, Almashi A. (2024). Preoperative patient education: perceptions and actual practice among nurses working in surgical units. *SAGE Open Nursing*, 2024,10,10. Doi: 10.1177/23779608231226090.
 27. Güzel A, Yava A. Cerrahi Servislerde Çalışan Hemşirelerin Preoperatif Hasta Eğitimi Uygulamaları ve Yaklaşımlarının Belirlenmesi. *Bingöl Üniversitesi Sağlık Dergisi*, (2024). 5(2), 243-254. Doi: 10.58605/bingolsaglik.1481592.
 28. Ünver S, Kivanç G, Alptekin HM. Deep breathing exercise education receiving and performing status of patients undergoing abdominal surgery. *International journal of health sciences*, 2018,12(4), 35-38.
 29. Gezer N, Şahan D. Solunum Sistemi İle İlgili Uygulamaları Olan Hastaların Bakımı. Yavuz Yavuz van Giersbergen M (Ed.), *Cerrahi Hemşireliği kitap içinde*, Ankara; Ankara Nobel Tıp Kitabevleri,2023,p.312-334.
 30. Çelik G, Özer N. Effect of Cold Application on Chest Incision Pain Due to Deep Breathing and Cough Exercises. *Pain Management Nursing*; 2021, 22;225-231.
 31. Shin J, Choi J. Effects of Forest Environment on Peak Cough Flow and Dyspnea in Patients with Neurological Disorders. *Journal of People, Plants, and Environment*. 2025, 28(2):209-217 Doi: 10.11628/ksppe.2025.28.2.209.
 32. Savcı A. Damar Cerrahisi Geçiren Hastalarda Bakım Yavuz van Giersbergen M (Ed.) D. *Cerrahi Hemşireliği Kitap İçinde*, Ankara; Ankara Nobel Tıp Kitabevleri, 2023,p.361-380.
 33. Yavuz van Giersbergen M. (2023). Ameliyat Öncesi Hazırlık ve Bakım. Cerrahi Hemşireliği. Meryem Yavuz van Giersbergen (Ed.), Ankara Nobel Tıp Kitabevleri, Ankara.p.88-104.
 34. Gezer N, Kunter D, Özgün Ş, Demir E, Özdemir B, Çetinkaya G, İbik S. Ameliyat öncesi açlık süresinin hasta konforuna etkisi. *Jaren*, (2020). 6(2), 248-53. Doi:10.5222/jaren.2020.35229.
 35. Akyolcu N, Aksoy G, Kanan N. (2011). Klinik Ortamda beceri gerektiren ve sıklıkla uygulanan girişimler, Cerrahi Hemşireliği Uygulama Rehberi. İstanbul; İstanbul Tıp Kitabevi. p.98.
 36. Yılmaz E. Cerrahi Süreç: Ameliyat Öncesi Hazırlık ve Bakım. Aslan FE. (Ed.). *Cerrahi Bakım Vaka Analizleri ile Birlikte içinde*. (2. Baskı). Ankara: Akademisyen Tıp Kitabevi; 2017. p. 319-338.
 37. Kruzik N. Benefits of preoperative education for adult elective surgery patients. *AORN Journal*. 2009; 90(3): 381-387.
 38. Dikmen, BT. Ameliyat Öncesi Bakım. Andsoy, II. (Ed.). *Cerrahi Hemşireliği ve Bakım En İyi Bakım Uygulamaları içinde*. (1. Baskı). Ankara: Akademisyen Kitabevi; 2024. p. 179-180.
 39. Çam R. Perioperatif Hemşirelik. Bektaş, H. (Ed.). *Taylor Klinik Hemşirelik Becerileri Bir Hemşi-*

- relik Süreci Yaklaşımı içinde*. (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık; 2015. p. 280-286.
40. Gök F. Ameliyat Sonrası Bakım, Andsoy, İI. (Ed.) *Cerrahi Hemşireliği ve Bakım En İyi Bakım Uygulamaları içinde*. (1. Baskı). Ankara: Akademisyen Kitabevi; 2024. p. 219-230.
 41. Nestler N. Nursing care and outcome in surgical patients—why do we have to care? *Innovative Surgical Sciences*. 2019; 4(4): 139-143. Doi: 10.1515/iss-2019-0010
 42. Kiyat, İ. (2021). Günübirlik Cerrahi Sonrası Ağrı Yönetiminde Hemşirelik Yaklaşımı. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 412-421.
 43. Tosun H, Ödül Özkaya, Uz F, Gül A. Cerrahi Girişim Uygulanan Hastalarda Ağrı ve Konfor İlişkisi. *Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2022;7 (1):47-52. Doi: 10.26453/otjhs.988106.
 44. Doyle GR, McCutcheon JA. Clinical procedures for safer patient care. BCcampus. <https://opentextbc.ca/clinicalskills/> Ebook.2015.ISBN: 978-1-989623-15-2.
 45. Hakverdioğlu, G. (2015). Konfor. *Taylor Klinik Hemşirelik Becerileri Bir Hemşirelik Yaklaşım Süreci İçinde*. Bektaş H.(Ed.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık;2015.p.521-560
 46. Sierzantowicz R, Lewko J, Bitiucka D, Lewko K, Misiak B, Ladny JR. Evaluation of Pain Management after Surgery: An Observational Study. *Medicina* (Kaunas). 2020, 7;56(2):65. Doi: 10.3390/medicina56020065.
 47. Butcher HK, Bulechek GM, Dochterman JMM, Wagner C. *Nursing Intervention classification (NIC)- E-Book* (7th ed.). 2017.United States of America, Elseiver Health Sciences.p.139.
 48. Arslan E, Gezer N. The effect of discharge training developed based on nursing interventions classification (NIC) on surgical recovery in oncology patients: Randomized controlled trial A pilot study 1. *Nursing Open*. 2023; 10(2): 1151-1162. Doi:10.1002/nop2.1555
 49. Hall AM. Patient Education. Potter PA, Perry AC. (Eds.). *Fundamentals of Nursing*. Mosby, St. Louis. Mosby Company, St. Louis Baltimore; 2009. p. 303-323.
 50. Güneş Z, Karagözoğlu, Ş. Deri bütünlüğü ve yara bakımı. İçinde Bektaş H(Çev. Ed.), *Taylor Klinik Hemşirelik Becerileri Bir Hemşirelik Yaklaşım Süreci Kitap İçinde*. Nobel Akademik Yayıncılık; 2015, ss. 365–430.
 51. Bulut A, Afşar T, Vatansever N. “Hemşirelik öğrencilerinin cerrahi dren takibi ve bakımına yönelik bilgi düzeyleri.” *Adıyaman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi* 5.1 (2019): 1278-1292.
 52. Vowden K, Vowden P. Wound dressings: principles and practice, Surgery (Oxford), Volume 35, Issue 9, 2017, Pages 489-494, ISSN 0263-9319.Doi: 10.1016/j.mpsur.2017.06.005.
 53. Demirdağ H. Cerrahi alan enfeksiyonlarının önlenmesi. Dal Yılmaz Ü, (Ed). *Cerrahide Hasta Güvenliği*. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2022. p.22-7.
 54. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Kültür Alma Talimatı [Online]. https://hastane.ksu.edu.tr/depo/belgeler/EN.TL.07%20K%C3%9CLT%C3%9CR%20ALMA%20TAL%C4%B0MATI_2006291036396437.pdf [Accessed: 5th July 2024]
 55. Drain Managment and Removal. [Online]. <https://opentextbc.ca/clinicalskills/chapter/4-8-drain-management-and-removal/>Erişim [Accessed: 5th July 2025]
 56. İstanbul Üniversitesi Onkoloji Enstitüsü Kültür Alma Talimatı. [Online]. <https://cdn.istanbul.edu.tr/statics/onkoloji.istanbul.edu.tr/wp-content/uploads/2017/10/OE-EKS-PR-001TL-008-K%C3%BClt%C3%BCr-Alma-Talimat%C4%B1.pdf>. [Accessed: 1th July 2025]. [Accessed: 1th July 2025]
 57. Çam, R. Eksternal fiksator çivi bölgesi bakımı. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2011,14(2): 71-76.
 58. Hawkins L, Lefort H, Barbier O, Choufani C. Les soins infirmiers sur un fixateur externe Nursing care on an external fixator. *Rev Infirm*. 2020;69(265):42-43. doi:10.1016/j.revinf.2020.09.011.
 59. İlçe, A. Kas İskelet Sistemi Hastalıklarında Hemşirelik Bakımı. Çelik, S (Ed). *Cerrahi Hemşireliğinde Güncel Uygulamalar içinde*. (1. Baskı). Antalya, Nobel Yayıncılık, 2021, 667-708.
 60. Yavuz Van Giersbergen, M. Eksternal fiksatorü olan hastanın bakımı. *Türkiye Klinikleri Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Dergisi*, 2017, 3(1):45-53.
 61. Lynn, P. (2015). Caring for a patient with an external fixation device. *Taylor's clinical nursing skills: A nursing process approach* (4th Edition). Wolters Kluwer: 563–568.
 62. Santy J. Nursing the patient with an external fixator. *Nurs Stand*. 2000 Apr 19-25;14(31):47-52; quiz 54-5. Doi: 10.7748/ns2000.04.14.31.47.c2818.

63. W-Dahl A, Toksvig-Larsen S. Pin site care in external fixation sodium chloride or chlorhexidine solution as a cleansing agent. *Arch Orthop Trauma Surg.* 2004 Oct;124(8):555-8. Doi: 10.1007/s00402-004-0733-y.
64. Yılmaz K, Akkuş Y, Koç A. Aktivite, Bektaş, H. (Ed.). *Taylor Klinik Hemşirelik Becerileri Bir Hemşirelik Süreci Yaklaşımı içinde.* (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık; 2015. p. 484-520.
65. Çomuroğlu, C., Erem, M. (2018). Alt ekstremité alçıları ve endikasyonları. *TOTBİD Dergisi*; 2018;17: 300-305.
66. Aydın, N. ve Yılmaz, Dal, Ü. (2022). "It's not just a plaster cast, my leg is in it!": Patient experiences of being in a plaster cast. *Orthopaedic Nursing*, 41(5): 347-354.
67. Aydın, N., Dal Yılmaz, Ü. (2024). Alçılı hastanın Roy adaptasyon modeline göre hemşirelik bakımı. *Yüksek İhtisas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(2): 73-76.
68. Mokhtari, R. ve ark. The effects of cast-related training for nurses on the quality of cast care: A quasi-experimental study. 2020. *International Journal of Orthopaedic and Trauma Nursing*, 38: 100768.
69. Türk Klinik Mikrobiyoloji ve Enfeksiyon Hastalıkları Derneği. Alt Ekstremité Amputasyonları Rehabilitasyonu.[Online] https://www.klinik.org.tr/wpcontent/uploads/2023/11/OZLEM_EL_compressed.pdf [Accessed: 16th July 2025].
70. Ekici B. Amputasyon ve Hemşirelik Bakımı. *Florence Nightingale Journal of Nursing.* 2015;9(36):49-53
71. Arslan E, Özkan S. Effects of preoperative mobilization education using the teach back method on patient outcomes after gynecological surgery: A randomized-controlled Study. *Nursing & Health Sciences.* 2025; 27(2): e70151. Doi: 10.1111/nhs.70151
72. Kavlak T. (2017). Histerektomide Preoperatif Solunum, Yatak İçi Egzersiz ve Mobilizasyon Eğitiminin Postoperatif Ağrı ve Mobilizasyon Düzeyine Etkisinin Belirlenmesi. Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kadın Hastalıkları ve Doğum Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Doktora Tezi.
73. Burke KM, Mohn-Brown EL, Eby L. Medical Surgical Nursing Care. Third Ed. New Jersey: Pearson Education, 2011. p. 199-213.
74. Baykara ZG, Çalışkan N, Öztürk D, Karadağ A. Hareket Gerekisini. İçinde: *Temel Hemşirelik Becerileri*. Nobel Tıp Kitabevleri. Ankara; 2021.p.31-66.
75. Fındık ÜY, Soydaş D. Cerrahi Süreç: Ameliyat Sonrası Bakım ve Komplikasyonların Yönetimi, Aslan, FE. (Ed.). *Cerrahi Bakım Vaka Analizleri ile Birlikte* içinde. (3. Baskı). 2024, Ankara: Akademisyen Tıp Kitabevi; p. 319-338.
76. Büyükyılmaz F, Şendir M. Ameliyat sonrası bakımda göz ardı edilen bir sorun: derin ven trombozu (DVT) riskinin tanınması ve hemşirelik bakımı. *Sağlık Bilimleri Dergisi.* 2014; 23(1): 48-54.
77. Wellington B, Flynn S, Duperouzel W. (2015). Anti-embolic stockings for the prevention of VTE in orthopaedic patients: a practice update. *International journal of orthopaedic and trauma nursing*, 19(1), 45-49.
78. Coutts P, Parslow N. (2006). Compression Stockings. *Wound Care Canada*, 4(2), 20.
79. Bektaş, B. (2019). Tromboemboli profilaksisinde mekanik yöntemler. *TOTBİD Dergisi*, 18, 486-88.
80. Sucu Dağ, G. Beslenme. Bektaş, H. (Ed.). *Taylor Klinik Hemşirelik Becerileri Bir Hemşirelik Süreci Yaklaşımı kitap içinde.* (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık; 2015. p. 570-588.
81. Bechtold ML, Brown PM, Escuro A, Grenda B, Johnston T, Kozeniecki M, ASPEN. Enteral Nutrition Committee. When is enteral nutrition indicated?. *Journal of Parenteral and Enteral Nutrition*, 2022, 46(7), 1470-1496. Doi: 10.1002/jpen.2364
82. Robles-González M, Arrogante O, Sánchez Giralto, JA, Ortuño-Soriano I., Zaragoza-García, I. (August). Verification of nasogastric tube positioning using ultrasound by an intensive care nurse: a pilot study. *In Healthcare*, 2024,. 12, 16,p. 16-18. Doi:10.3390/healthcare12161618
83. Singer P, Blaser AR, Berger MM, Calder PC, Casaer M, Hiesmayr M, Bischoff SC. *ESPEN practical and partially revised guideline: clinical nutrition in the intensive care unit.* 2023. Doi: /10.1016/j.clnu.2023.07.011

84. Çoban İpek G, Öztürk H. Üriner Boşaltım. Bektaş, H. (Ed.). *Taylor Klinik Hemşirelik Becerileri Bir Hemşirelik Süreci Yaklaşımı kitap içinde*. (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık; 2015. p. 616-634.
85. Kulbay A, Tammelin A. Clean or sterile technique when inserting indwelling urinary catheter: An evaluation of nurses' and assistant nurses interpretations of a guideline at an acute-care hospital in Sweden. *Nordic Journal of Nursing Research*. 2018;39(2):92-97. Doi:10.1177/2057158518800261
86. Juanatey F, Osman, NI, Greenwell, T, Martins, FE, Riechardt S, Waterloos M, Lumen N. European Association of Urology guidelines on urethral stricture disease (part 2): diagnosis, peri-operative management, and follow-up in males. *European Urology*, 2021; 80(2), 201-212. Doi: 10.1016/j.eururo.2021.05.032
87. Van Decker SG, Bosch N, Murphy J. Catheter-associated urinary tract infection reduction in critical care units: a bundled care model. *BMJ Open Quality*, 2021;10:e001534. Doi:10.1136/bmjopen-2021-001534
88. Şahin B, Çam R, Dünder M. Development of a Nursing Risk Inventory and Evaluation of Efficiency in Transurethral Resection of the Prostate Syndrome. *Journal of PeriAnesthesia Nursing*. 2025. Doi: 10.1016/j.jopan.2024.09.002
89. Bayraktar N, Faydalı S. Sıvı Elektrolit Denge ve Dengesizlikleri. İçinde: *Cerrahi Bakım Vaka Analizleri ile Birlikte*. Ankara: Akademisyen Tıp Kitabevi, 2017. p. 59-78.
90. Oral SE. Sıvı Elektrolit Dengesizlikleri ve Bakım, Çelik, S. (Ed.). *Cerrahi Hemşireliğinde Güncel Uygulamalar içinde*. (1. Baskı). Antalya: Çukurova Nobel Tıp Kitabevi; 2021. p. 19-42.
91. Strunden MS, Heckel K, Goetz AE, Reuter DA. Perioperative fluid and volume management: physiological basis, tools and strategies. 2011, *Annals of Intensive Care*; 1: 1-8. Doi:10.1186/2110-5820-1-2
92. DynaMed. Yetişkinlerde Postoperatif Sıvı Terapisi. [Online] EBSCO Bilgi Hizmetleri. Erişim tarihi 4 Kasım 2024. <https://www.dynamed.com/management/postoperative-fluid-therapy-in-adults>[Accessed: 4th November 2024]
93. Duruk, N. 2015. Bağırsak Boşaltımı. Bektaş, H. (Ed.). *Taylor Klinik Hemşirelik Becerileri Bir Hemşirelik Süreci Yaklaşımı içinde*. (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık; 2015. p. 662-672.
94. Sayar S, Cihan E. (Eds.). *Stoma Bakım Hemşireliği*. Ankara: Akademisyen Kitabevi. 2023.
95. Karadağ A, Korkut H. Peristomal cilt komplikasyonları: Önleme, tedavi ve bakım. *Ulusal Cerrahi Dergisi*. 2010; 26(3): 175-179.
96. Vural F, Özer Özlü NG. Ostomili Hastada Bakım. Andsoy, II. (Ed.). *Cerrahi Hemşireliği ve Bakım En İyi Bakım Uygulamaları içinde*. (1. Baskı). Ankara: Akademisyen Kitabevi; 2024. p. 347-359.
97. Blakeman TC, Scott JB, Yoder MA, Capellari E, Strickland, S. L. AARC clinical practice guidelines: artificial airway suctioning. *Respiratory Care*, 2022; 67(2);258-271. Doi:10.4187/respcare.09548.
98. Dikmen Y, Filiz NY, Erol F, Yılmaz D. Investigation of Evidence-Based Endotracheal Aspiration Applications in Intensive Care Nurses. *International Journal of Health Science Research*, 2017; 7(8) 234-41.
99. Akyolcu N, Seyhan-Ak E. Solunum sisteminin cerrahi hastalıkları ve bakımı. Akyolcu N, Kanan N. Aksoy G. (Ed.). *Cerrahi hemşireliği II içinde*(s.1-61), 2018.
100. Laura KA. Patients with Chest and Lower Respiratory Tract Disorders. Honan L(ed.), *Focus on Adult Health Medical Surgical içinde*. Çin, Wolters Kluwer Health Lippincott Williams & Wilkins.2019. p.736-756.
101. Yıldırım F, Havayolu Yönetimi ve Entübasyon, Mirici A, Babaoğlu E.(Eds); *Göğüs Hastalıkları içinde*, Yayınevi; *Türkiye Solunum Araştırmaları Derneği*, 2019, p.70-73.